

Yrd. Doç. Dr. Hediye ERGİN

Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Getirdiği Dört Prim Affi

1. GİRİŞ

5763 sayılı “İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un¹ 26. ve 27. maddeleri ile 31.5.2006 tarihli ve “5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu”na² geçici 23 ve 24. maddeler eklenmiş ve yapılan düzenlemelerle sigortalıların Sosyal Güvenlik Kurumu’na (SGK) birikmiş alacakları için ödeme kolaylığı getirilmiştir. 5510 sayılı Kanun’un geçici 23. maddesi hükümlerine göre yeniden yapılandırma anlaşmalarının ihyasında ve aynı Kanun’un geçici 24. maddesi kapsamına giren borçların peşin veya 24 aya kadar taksitler halinde ödenmesinde SGK’nca yapılacak uygulamaya açıklık getirmek amacıyla 3.6.2008 tarihli 2008/50 sayılı Sosyal Güvenlik Alacaklarının, Yeniden Yapılandırma Anlaşmalarının İhyası, Peşin veya Taksitle Ödenmesi Hakkında Genelge yayımlanmıştır.

Geçici 23. madde hükümlerinden yararlanılabilmesi için, yeniden yapılandırma haklarının 30.6.2008 tarihi ve önceki bir tarihte kaybedilmiş olması ve yeniden yapılandırma ihya taleplerinin en geç 28.7.2008 tarihine kadar yapılma-

sı gerekmektedir (2008/50 sayılı Genelge, 1.2). Yine, geçici 23. maddeye göre yapılan başvuru sonucunda vadesinde ödenmediği veya eksik ödendiği anlaşılan taksit tutarlarının tamamının en geç başvuru tarihini takip eden altı aylık süre içinde ödenmesi şartı bulunmaktaydı (2008/50 sayılı Genelge, 1.4.1).

5510 sayılı Kanun’a eklenen geçici 24. maddede kapsamına ise, Uzlaşma Komisyonu’nca karara bağlanan ve Bakanlar Kurulu’nca onaylanarak Resmi Gazete’de yayımlanan borçlar hariç olmak üzere başvuru tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmemiş olan, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu’na göre takip edilen özel sektör işverenleri ile resmi sektör işverenlerinin, 2008/Mart ve önceki ay/dönemlere ilişkin;

- Sigorta primi borçları,
- Sosyal güvenlik destek primi borçları,
- İşsizlik sigortası primi borçları,
- İdari para cezası borçları,
- 30.6.2008 tarihine kadar müracaat edil-

mek kaydıyla 31.3.2008 tarihine kadar bitirilmiş olan özel bina inşaatı ile ihale konusu işlerden, SGK'nca yapılan ön değerlendirme, araştırma veya tespit sonucunda yeterli işçilik bildiriminde bulunmadığı anlaşılana fark işçiliğe ilişkin borçları,

girmektedir (2008/50 sayılı Genelge, II, A, 1.2).

5510 sayılı Kanun'un geçici 24. maddesi kapsamına giren borçların anılan maddeye göre peşin veya taksitle ödenebilmesi için SGK'na 27.5.2008 tarihinden 28.7.2008 tarihine kadar müracaat edilmesi gerekmektedir (2008/50 sayılı Genelge, II, A, 1.2).

5510 sayılı Kanun'un geçici 23 ve geçici 24. maddesindeki prim borçlarının ödenmesine ilişkin sürelerin her ikisi de eş zamanlı olarak 28.7.2008 tarihinde dolmuştur. Daha sonra üçüncü prim affına ilişkin düzenleme 5797 sayılı "Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"³ 4. maddesi ile 5510 sayılı Kanun'a geçici 25. madde eklenmesi suretiyle yapılmıştır. Bu yeni düzenlemede, geçici 24. madde kapsamına giren borçları yapılandırılmamış olan işveren ve sigortalıların, geçici 25. maddenin yürürlüğe girdiği 19.8.2008 tarihinden itibaren 20 gün içinde yazılı olarak SGK'na başvurmaları halinde söz konusu borçlarının peşin veya 12 aya kadar taksitle ödeneceği hükme bağlanmıştır. Bu uygulamaya açıklık getirmek amacıyla 20.8.2008 tarihli 2008-79 sayılı Genelge yayımlanmıştır. Geçici 25. maddenin kapsamına, geçici 24. madde kapsamına giren borçlar girmektedir. Buna göre, geçici 25. madde kapsamına, bu maddeye göre yapılan başvuru tarihine kadar tahakkuk ettiği halde ödenmemiş olan,

1. 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre takip edilen;

a) İşverenlerin 2008 / Mart ve önceki Ay / dönemlere ilişkin;

- Sigorta prim borçları,
- Sosyal güvenlik destek primi borçları,
- İşsizlik sigortası primi borçları,
- İdari para cezası borçları,
- 31.3.2008 tarihine kadar bitirilmiş olan

özel bina inşaatı ile ihale konusu işlerden, ilgili mevzuat uyarınca 30.6.2008 tarihine kadar fark işçilik borcunun ödeneceğine dair müracaat edilmiş olması kaydıyla, SGK'nca yapılan ön değerlendirme, araştırma veya tespit sonucunda yeterli işçilik bildiriminde bulunmadığı anlaşılana fark işçiliğe ilişkin borçları,

- Sosyal yardım zammı borçları,

b) İsteğe bağlı sigortalıların, 2003/Mayıs ile 2008/Mart dönemleri arasında isteğe bağlı sigortalılıklarının devam ettiği süre içindeki prim borçları,

c) Topluluk sigortasına tabi olanların, 2008/Mart ve önceki dönemlere ilişkin malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına ait prim borçları,

2. 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu ile 2926 sayılı Tarımda Kendi Adına ve Hesabına Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kanunu'na göre sigortalı olanların, 31.3.2008 tarihine kadar olan prim ve sosyal güvenlik destek primi borçları,

girmektedir (2008/79 sayılı Genelge, 2).

Geçici 25. maddeye göre başvurunun 19.8.2008 ile 8.9.2008 tarihleri arasında yapılması gerektiğinden, bu maddeye göre başvuru imkânı da 8.9.2008 tarihinde dolmuştur.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu kapsamında getirilen dördüncü prim affını düzenleyen Geçici 17. madde ise 30.4.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu madde ile 30.4.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunan mülga 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi sigortalıların, sigortalılık sürelerinin belirlenmesi, durdurulması, değerlendirilmesi ve yeniden başlatılmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir⁴. Bu konuya açıklık getirmek amacıyla SGK'nca "5510 Sayılı Kanun Gereğince Kendi Adına ve Hesabına Bağımsız Çalışanlardan 5 Yılı Aşan Süreye İlişkin Prim Borcu Bulunanlar İçin Yapılacak İşlemler Hakkında Tebliğ"⁵ ve 28.1.2009 tarihli 2009/17 sayılı Genelge yayımlanmıştır. Burada 5510 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi, söz konusu Tebliğ ve Genelge hükümleri ışığında bağımsız çalışanlara sigortalılık sürelerini devam ettirmeleri için getirilen prim borcunun ödenmesine

ilişkin bu yeni imkânın uygulanmasına ilişkin hükümler değerlendirilecektir⁶.

II. UYGULAMANIN BAŞLANGICI

5510 sayılı Kanun'un Geçici 17. maddesinin 1. fıkrasına göre, "Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarla tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, 1479 ve 2926 sayılı kanunlara göre tescilleri yapıldığı halde, bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunanların, bu sürelerle ilişkin prim borçlarını, prim borçlarının ödenmesine ilişkin Kurumca çıkarılacak genel tebliğin yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren 6 ay içerisinde ödememeleri halinde, prim ödemesi bulunan sigortalıların daha önce ödedikleri primlerin tam olarak karşılıdığı ayın sonu itibarıyla, prim ödemesi bulunmayan sigortalıların ise tescil tarihi itibarıyla sigortalılığı durdurulur. Prim borcuna ilişkin süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez ve bu sürelerle ilişkin Kurum alacakları takip edilmeyecek, Kurum alacakları arasında yer verilmez".

Geçici 17. maddeye göre, SGK'nun çıkaracağı tebliğin yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren uygulama başlayacaktır. Söz konusu Tebliğ de 14.1.2009 tarihinde yayımlandığından, yayımı takip eden aybaşından itibaren, yani 1.2.2009 tarihinde uygulama başlamıştır. 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara göre 30.4.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunan sigortalılar hakkında 30.04.2008–14.01.2009, 01.02.2009–03.08.2009 tarihleri arasında ve 03.08.2009 tarihinden sonra yapılacak işlemler 2009/17 sayılı Genelge'de açıklanmıştır.

III. PRİM AFFINDAN YARARLANMANIN KOŞULLARI

1. 30.4.2008 Tarihinden Önceye Ait Beş Yıllık Prim Borcunun Olması

1479 ve 2926 sayılı Kanunlara göre sigortalı olarak tecilleri yapılanlar, sigortalılığı devam eden, sona eren ve 3.8.2009 tarihine kadar 5458 ve 5510 sayılı Kanunlara göre yapılandırması bozulanlardan 30.04.2008 tarihi itibarıyla beş

Beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcunun tespitinde Sosyal Güvenlik Kurumu'ndaki kayıtlar esas alınacaktır.

yılı aşan (60 aydan fazla) süreye ilişkin prim borcu bulunan sigortalılar ve/veya bunların hak sahipleri 5510 sayılı Kanun'un geçici 17. maddesi kapsamında sayılacaklardır. Bu düzenleme karşısında, 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi olup 30.4.2008 tarihi itibarıyla 5 yıl, yani 60 ay ve altında prim borcu bulunan sigortalılar ise geçici 17. madde ile getirilen hükümlerden yararlandırılmayacaktır.

Sigortalılar veya hak sahipleri 30.04.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunup bulunmadığını www.sgk.gov.tr adresinden sosyal güvenlik sicil numarası ya da Bağ-Kur numarası ile öğrenebilecekleri gibi sosyal güvenlik il müdürlükleri veya sosyal güvenlik merkezlerine müracaat ederek de öğrenebileceklerdir (Tebliğ, A, 2).

Beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcunun tespitinde Sosyal Güvenlik Kurumu'ndaki kayıtlar esas alınacaktır (2009/17 s. Genelge, 3).

2. Prim Borcunun 3.8.2009 Tarihine Kadar Ödenmesi

5510 s. Kanun'un Geçici 17. maddesinin 1. fıkrasına göre, prim borcunun "...Kurumca çıkarılacak genel tebliğin yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren 6 ay içerisinde, ..." ödenmesi gerekmektedir. Söz konusu Tebliğ 14.1.2009 tarihli 27110 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandığından, yayımı takip eden aybaşı olan, 1.2.2009 tarihinden itibaren 6 ay içerisinde, yani 3.8.2009 tarihine kadar prim borcunun ödenmesi gerekmektedir.

Genelgeye göre;

- Geçici 17. madde gereğince beş yılı aşan süreye ilişkin prim borçlarını 3.8.2009 tarihine kadar ödemeyen sigortalıların, sigortalılıklarının durdurulması işlemleri 3.8.2009 tarihinden sonra,

- 1.2.2009 tarihinden itibaren altı aylık süre-

yi beklemeden sigortalılıklarının durdurulması talebinde bulunanların durdurma işlemleri ile sigortalılık durdurma dilekçesinin Kurum kayıtlarına girdiği tarihten sonra yapılacaktır (2009/17 sayılı Genelge, 4).

IV. PRİM AFFINDAN YARARLANMANIN SONUÇLARI

1. Sigortalılığın Durdurulması

1479 ve 2926 sayılı Kanunlara göre sigortalı olanlardan, 30.04.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunanların, daha sonra 01.05.2008 ile 03.08.2009 tarihleri arasında varsa ödedikleri primler de dikkate alınarak, primlerin tam olarak karşıladığı ayın sonu itibarıyla sigortalılık süresi belirlenecek, geçici 17. madde kapsamına giren sigortalıların sigortalılıkları bilgisayar ortamında durdurulacaktır (Genelge, 4).

a) Sigortalılığın Başlama Tarihi ile 03.08.2009 Tarihleri Arasında Prim Ödemesi Bulunmayanlar Açısından

Bu gruptakilerin sigortalılıkları tescil tarihi itibarıyla durdurulacaktır. Örneğin, 1.1.2000 tarihinde sigortalılığı başlayan ve devam eden bir sigortalının 3.8.2009 tarihine kadar hiç prim ödemesi yoksa, 1.1.2000 tarihi itibarıyla sigortalılığı durdurulacaktır.

5510 sayılı Kanun önceki sosyal güvenlik kanunlarında olduğu gibi zorunlu sigortalılık anlayışıyla hazırlanmıştır. 5510 sayılı Kanun'un 92. maddesinin I. fıkrasına göre: "Kısa ve uzun vadeli sigorta kapsamındaki kişilerin sigortalı ve genel sağlık sigortalısı olması, genel sağlık sigortalısı kapsamındaki kişilerin ise genel sağlık sigortalısı olması zorunludur. Bu Kanunda yer alan sigorta hak ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmak, azaltmak, vazgeçmek veya başkasına devretmek için sözleşmelere konulan hü-

5510 sayılı Kanun, önceki sosyal güvenlik kanunlarında olduğu gibi zorunlu sigortalılık anlayışıyla hazırlanmıştır.

kümler geçersizdir". Bu bağlamda, prim borcunun ödenmemesi nedeniyle sigortalılıkların durdurulması sigortalılığın zorunlu olması ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Ancak yine maddede, prim borçları ödenince sigortalılığın canlandırılacağı hükmü de getirilmiştir⁷.

b) Sigortalılığın Başlama Tarihi ile 03.08.2009 Tarihleri Arasında Kısmi Prim Ödemesi Bulunanlar Açısından

Bu gruptakilerin sigortalılıkları primlerinin tam olarak karşıladığı ayın sonu itibarıyla durdurulacaktır.

Örneğin 15.6.1995 tarihinde sigortalılığı başlayan ve devam eden sigortalının 30.4.2008 tarihine kadar 120 ay prim borcunun, 3.8.2009 tarihine kadar kısmi prim ödemelerinin olduğu ve bu primlerin de 40 ayı karşıladığı anlaşıldığından, kalan borcunun 60 aydan fazla olması nedeniyle sigortalılığı, ödenen primlerinin karşıladığı ayın sonu itibarıyla durdurulacaktır.

Beş yılı aşan prim borçlarını 1.2.2009 ile 3.8.2009 tarihleri arasında prim ödemek için verilen altı aylık süreyi beklemezsizin Kurum'a yazılı olarak başvurarak sigortalılıklarının durdurulmasını isteyen sigortalı ve hak sahipleri hakkında altı aylık sürenin dolması beklenmeyecektir (2009/17 sayılı Genelge, 4).

2. Yeniden Sigortalılığın Başlatılması

Sigortalılıkları geçici 17. madde gereğince durdurulanlardan, 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi çalışmaları 30.4.2008 tarihinden sonra da devam edenlerin sigortalılıkları 1.5.2008 tarihinden itibaren yeniden başlatılacaktır. Ancak, 1.2.2009 ile 3.8.2009 tarihleri arasında prim ödenmesi için verilen altı aylık süreyi beklemezsizin sigortalılıklarının durdurulmasını talep edenlerin yeniden sigortalılıkları talepte buldukları tarihten sonra 1.5.2008 tarihi itibarıyla, talepte bulunmayanların ise 3.8.2009 tarihinden sonra 1.5.2008 tarihi itibarıyla başlatılacaktır (2009/17 sayılı Genelge, 5).

5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Meslek Kuruluşları Kanunu'nun geçici 3. maddesinin 4. fıkrası gereği sigortalılıkları devam edenler ile 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Kanunu'na göre kurulan Ticaret ve Sanayi Oda-

ları veya kanunla kurulu diğer meslek kuruluşları üye kayıtlarına göre sigortalılıkları devam edenlerin geçici 17. maddeye göre sigortalılıklarının durdurulmasından sonra vergi mükellefiyetinin bulunmaması halinde 1.5.2008 tarihinde yeniden sigortalılıkları başlatılmayacaktır (2009/17 sayılı Genelge, 5).

3. Durdurulan Sigortalılık Sürelerinin Değerlendirilmesi

Geçici 17. madde gereğince 30.4.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunanlardan, sigortalılıklarının durdurulmasını talep edenler ile 3.8.2009 tarihine kadar talepte bulunmayan ve sigortalılıkları Kurum'ca durdurulanların kendileri ya da hak sahiplerinin bu tarihten sonra talepte bulunmaları halinde müracaat tarihindeki 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 2. fıkrasına göre belirlenecek prime esas kazanç tutarı üzerinden hesaplanacak borç tutarının tamamı, borcun tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödemeleri halinde bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilecektir (5510 s. K. geçici m. 17/2).

Örneğin, vergi mükellefi olan sigortalı, 1.1.2001-30.4.2008 tarihleri arasındaki 70 ay prim borcunu 3.8.2009 tarihine kadar ödemiş, 5.8.2009 tarihinde söz konusu süreye ilişkin borcunu 666,00 TL kazanç beyanı üzerinden ödemek üzere Kuruma müracaat etmiştir. Sigortalının uzun vade, kısa vade ve genel sağlık sigortası prim oranının %34,5 olduğu varsayıldığında sigortalının ödeyeceği tutar aşağıdaki gibi hesaplanacaktır.

Kazanç beyanına göre belirlenen prim tutarı:
 $666,00 \times \%34,5 = 229,77 \text{ TL}$

Günlük kazanç: $229,77 / 30 = 7,66 \text{ TL}$

30.04.2008 tarihi itibarıyla toplam
 $(70 \times 30) 2100$ gün prim borcunun karşılığı:
 $7,66 \times 2100 = 16.086,00 \text{ TL}$ olacaktır.

Hesaplanan borcun 15.8.2009 tarihinde sigortalıya tebliğ edildiği varsayıldığında borcun tamamının 15.11.2009 tarihine kadar ödenmesi halinde söz konusu süreler hizmet olarak değerlendirilecektir.

1479 sayılı Kanun'un mülga Ek 19. mad-

desi gereğince 8.5.2008 tarihine kadar sigortalılıklarının durdurulması için 2007/47 sayılı Genelge'ye talep formları ile Ek 19. maddenin uygulanması için talepte bulunarak durdurulan sigortalılık sürelerinin değerlendirilmesini isteyenlerin borçlarının hesaplanmasına ilişkin program SGK'nda işletime açılmış olup, 8.5.2009 tarihine kadar müracaat eden sigortalı veya hak sahiplerinin sigortalının en son bulunduğu basamağın yazılı başvuru tarihindeki değeri üzerinden hesaplanan borçları ilgililere tebliğ edilecektir. Tebliğ tarihinden itibaren üç aylık süre içinde tebliğ edilen borcun tamamının ödenmesi halinde durdurulan süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilecektir (2009/17 sayılı Genelge, 7).

1479 sayılı Kanun'un Ek 19. maddesinde "Bu Kanun ve 2926 sayılı Kanuna göre kayıt ve tescili yapıldığı halde, beş yıl ve daha fazla süreye ilişkin prim borcu bulunan sigortalıların bu sürelerle ilişkin prim borçlarının Kurumca yapılacak bildirimde belirtilen süre içerisinde ödenmemesi halinde, daha önce prim ödemesi bulunan sigortalının ödediği primlerin tam olarak karşılacağı ayın sonu itibarıyla, prim ödemesi bulunmayan sigortalının ise tescil tarihi itibarıyla, sigortalılığı durdurulur. Prim borcunun ait olduğu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez ve bu sürelerle ilişkin Kurum alacakları takip edilmeyerek, Kurum alacakları arasında yer verilmez. Ancak, sigortalı veya hak sahipleri daha sonra sigortalının en son bulunduğu basamağın başvuru tarihindeki değeri üzerinden hesaplanacak borç tutarlarını, tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödedikleri takdirde bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilir. Bu madde kapsamına giren sigortalılar hakkında zamanaşımının kesilmesi ve zamanaşımının işlememesi ile ilgili olarak 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 103. maddesinin birinci fıkrasının (6), (8) ve (10) numaralı bentleri hariç diğer hükümleri ile aynı Kanun'un 104. maddesi hükümleri uygulanır" hükmü bulunmaktadır. 2/9/1971 tarihli ve 1479 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu Kanunu'nun 83, 84, geçici 10. ve ek geçici 6. maddeleri hariç diğer

maddeleri, 5510 sayılı Kanun'un 106/2 maddesi ile 1.10.2008 tarihinden itibaren yürürlükten kalkmıştır. Bu bağlamda, 1.10.2008 tarihinde yürürlükten kaldırılan Ek 19. madde Tebliğ ve Genelge hükümleri ile tekrar uygulama alanı bulmakta, adeta yeniden canlandırılmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un Geçici 17. maddesi ile 1479 sayılı Kanun'un Ek 19. maddesi sigortalılığın durdurulması açısından benzer hükümler içermekle birlikte, sigortalılığın canlandırılması açısından Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 2009/17 sayılı Genelgesi ile farklı prim ödeme yöntemi benimsenmiştir. Daha önce Ek 19. madde kapsamında sigortalılığı talebe bağlı olarak durdurulduğu için 5510 sayılı Kanun'un geçici 23. 24. ve 25 maddeleri ile getirilen prim affından yararlanamayanlar şimdi geçici 17. madde ile getirilen imkândan yararlanarak sigortalılıklarını canlandırabileceklerdir.

1479 sayılı Kanun'un Ek 19. maddesine göre, sigortalının en son bulunduğu basamağın yazılı başvuru tarihindeki değeri üzerinden borçları hesaplanacaktır (Genelge 2009/17, 7). 1 Ekim 2008 tarihinde 1479 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldığı için, basamak sistemi ortadan kalkmış, bağımsız çalışanların prime esas kazancın alt sınırı ile üst sınırı arasında beyan edecekleri gelirlerine göre prim ödeyecekleri hükme bağlanmıştır (5510 s. K. m. 80/2). Ek 19. madde hükmüne göre prim borcu hesaplandığında, son tablo olan 1 Temmuz 2008- 30 Eylül 2008 döneminde geçerli Bağ-Kur Prim ve Kesenek Tutarları Tablosu'na göre, 10. basamakta olan bir sigortalının ödeyeceği aylık toplam primi 275,54 TL'dir. İlgilinin ödeyeceği prim borcu da bu miktar üzerinden hesaplanacaktır.

Geçici 17. maddeye göre ise müracaat tarihindeki 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 2. fıkrasına göre belirlenecek prime esas kazanç tutarı üzerinden borç miktarı hesaplanmaktadır.

5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 2. fıkrasına göre: "4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamındaki sigortalıların prime esas kazançları aşağıdaki şekilde belirlenir.

a) Aylık prime esas kazanç, 82. maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında kalmak şartı ile kendi-

leri tarafından beyan edilecek günlük kazancın otuz katıdır. Bu sigortalılar tarafından Kurumca belirlenen sürelerde aylık prime esas kazanç beyan edilir. Beyanda bulunmayan sigortalıların aylık prime esas kazancı, prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katı olarak belirlenir.

b) Sigortalı aynı zamanda işveren ise aylık prime esas kazancı, çalıştırdığı sigortalıların prime esas günlük kazancının en yüksekini otuz katından az olamaz. Aylık prime esas kazancı, çalıştırdığı sigortalının otuz günlük prime esas kazancından düşük olduğu tespit edilen sigortalıların aylık prime esas kazançları, tespit edilen kazanç düzeyine çıkartılarak aradaki farkın primi, 89 uncu madde hükümlerine göre gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilir.

c) 4. maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek birden fazla durumun söz konusu olması halinde, bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen esaslara göre tek beyanda bulunulur."

5510 s. Kanun'un 82. maddesinin 1. fıkrasına göre: "Bu Kanun gereğince alınacak prim ve verilecek ödeneklerin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, asgarî ücretin otuzda biri, üst sınırı ise günlük kazanç alt sınırının 6,5 katıdır." Prime esas kazancın alt sınırı asgari ücret, yani 666,00 TL olup, (01.01.2009-30.06.2009 tarihleri arasında geçerli olan asgari ücret), prime esas kazancın üst sınırı ise asgari ücretin 6,5 katı; $666,00 \times 6,5 = 4.329$ TL olup, bağımsız çalışanların prim matrahı 666,00 TL ile 4.329 TL arasında beyan edecekleri gelirleri kadar olacaktır.

Geçici 17. maddeye göre alt sınırdan bile bildirim yapılırsa 666,00 TL üzerinden borç hesaplanırken, Ek m. 19'a göre 10. basamaktaki bir kişi en son bulunduğu basamağın karşılığı olan 275,54 TL üzerinden prim borcunu ödeyecektir. İki farklı hükme göre yapılan hesaplamada ($666,00 - 274,54 =$) 391.46 TL fark bulunmaktadır. Bu düzenleme ile ilgililer Ek m. 19'a göre daha az miktarda prim borcu ödeyeceklerdir. Dolayısıyla 2009/17 s. Genelge'deki bu düzenleme ile adeta bir örtülü prim affı getirilmiş bulunmaktadır.

V. HİZMETLERİN BİRLEŞTİRİLMESİ

Sigortalının değişik sosyal güvenlik yasalarına tabi olarak geçen çalışmalarının birleştirilerek, hizmet sürelerinin değerlendirilmesi hususuna da Genelge ile açıklık getirilmiştir. Buna göre, primi ödenmeyen süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmediğinden hizmet birleştirilmesinde bu süreler dikkate alınmayacaktır.

Prim ödemesi olmadığı için sigortalılığı başlangıç tarihi itibarıyla durdurulan sigortalıların hizmet sürelerinin istenmesi halinde, sigortalı hakkında geçici 17. maddenin uygulanması sonucu sigortalılığının, sigortalılık başlangıç tarihi itibarıyla durdurulduğu bu nedenle birleştirilecek hizmet sürelerinin bulunmadığı bildirilecektir.

Genelge'ye göre, sigortalılığı durdurulan sigortalıların primi ödenmiş hizmet süreleri mülga 1479 ve mülga 2926 sayılı Kanunlara göre aylık bağlama ve toptan ödeme yapılması işlemlerinde de dikkate alınacaktır.

Geçici 17. maddeye göre sigortalılıkları durdurulduktan sonra 5510 sayılı Kanun'un geçici 2. maddesi ile 5434 sayılı Kanun'a göre aylık bağlananlar, durdurulan sürelerle ilişkin primlerini ödemeyeceklerdir (2009/17 s. Genelge, 8).

VI. SONUÇ

5510 sayılı Kanun'un geçici 23., geçici 24., geçici 25. ve son olarak da geçici 17. maddesi hükümleri ile 26.5.2008 tarihinden itibaren bugüne kadar dört defa, birikmiş prim borcu olanlar için ödemede kolaylıklar içeren düzenlemeler getirilmiştir.

Geçici 23. madde ve geçici 24. maddesi kapsamına giren borçların, anılan maddelere göre peşin veya taksitle ödenebilmesi için Sosyal Güvenlik Kurumu'na 28.7.2008 tarihine kadar müracaat edilmesi gerekmekteydi. 5510 sayılı Kanun'a eklenen geçici 25. madde ile getirilen üçüncü prim borcunu ödeme kolaylığından yararlanma süresi de 8.9.2008 tarihinde dolmuştur. Daha sonra Geçici 17. maddedeki hükümler ile 30.4.2008 tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunan 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi sigortalıların, si-

gortalılık sürelerinin belirlenmesi, durdurulması, değerlendirilmesi ve yeniden başlatılmasına ilişkin düzenlemeler getirilmiştir. Dördüncü prim affı olarak nitelendirilebileceğimiz, geçici 17. madde kapsamındaki prim borcunu ödeme kolaylığından yararlanma imkânı 1.2.2009 tarihinde başlamıştır. Bu tarihten itibaren 6 ay içerisinde, yani 3.8.2009 tarihine kadar ilgililerin prim borcunu ödemeleri gerekmektedir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun geçici 17. maddesi 30.4.2008 tarihinde yürürlüğe girmesine rağmen, maddenin uygulanabilmesi için bir tebliğ çıkarılması gerekmekteydi. 5510 sayılı Kanun'un Geçici 17. maddesinin 1. fıkrasına göre, prim borcunun "...Kurumca çıkarılacak genel tebliğin yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren 6 ay içerisinde ,..." ödenmesi gerekmektedir. Söz konusu Tebliğ 14.1.2009 tarihli 27110 sayılı Resmi Gazete'de yayımlandığından, yayımı takip eden aybaşı olan, 1.2.2009 tarihinde uygulama başlamış olup, ilgililerin bu tarihten itibaren 6 ay içerisinde, yani 3.8.2009 tarihine kadar prim borçlarını ödemeleri gerekmektedir. Aksi takdirde sigortalılıkları, sigortalılık süresinin başladığı tarih itibarıyla durdurulacaktır. Prim borcunun ödenmemesi nedeniyle sigortalılıkların durdurulması 5510 sayılı Kanun'un 92. maddesinin I. fıkrasında düzenlenen sigortalılığın zorunlu olması ilkesine aykırılık oluşturmaktadır. Ancak yine maddede, prim borçları ödenince sigortalılığın canlandırılacağı hükmü de getirilmiştir.

Sigortalılıklarının durdurulmasını talep edenler ile 3.8.2009 tarihine kadar talepte bulunmayanlar için ikinci bir imkân Geçici 17. maddenin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Bu hükme göre, 3.8.2009 tarihinden sonra da talepte bulunulması halinde, müracaat tarihindeki 5510 sayılı Kanun'un 80. maddesinin 2. fıkrasına göre belirlenecek prime esas kazanç tutarı üzerinden hesaplanacak borç tutarının tamamı, borcun tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödenebilecek ve bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilecektir. Örneğin, sigortalının 10.8.2009 tarihinde prim borcunu ödemek için SGK'na müracaat ettiğini varsaydığımızda, 15.8.2009 tarihinde hesaplanan borç sigortalı-

ya tebliğ edilirse borcun tamamının 15.11.2009 tarihine kadar ödenmesi halinde söz konusu süreler hizmet olarak değerlendirilecektir. Bu bağlamda geçici 17. madde hükümlerinden yararlanma imkânı 3.8.2009 tarihinde sona ermeyip, bu tarihten sonra da devam etmektedir.

5510 sayılı Kanun'un Geçici 17. maddesi ile 1479 s. Kanun'un Ek 19. maddesi sigortalılığın durdurulması açısından benzer hükümler içermekle birlikte, sigortalılığın canlandırılması açısından Sosyal Güvenlik Kurumu'nun 2009/17 sayılı Genelgesi ile farklı prim ödeme yöntemi benimsenmiştir. 1479 sayılı Kanun'un Ek 19. maddesine göre, sigortalının en son bulunduğu basamağın yazılı başvuru tarihindeki değeri üzerinden borçları hesaplanacaktır (Genelge 2009/17, 7). 1 Ekim 2008 tarihinde 1479 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldığı için, basamak sistemi ortadan kalkmış, bağımsız çalışanların prime esas kazancın alt sınırı ile üst sınırı arasında beyan edecekleri gelirlerine göre prim ödeyecekleri hükme bağlanmıştır (5510 s. K. m. 80/2). Ek 19. madde hükmün göre prim borcu hesaplandığında, son tablo olan 1 Temmuz 2008 - 30 Eylül 2008 döneminde geçerli Bağ-Kur Prim ve Kesenek Tutarları Tablosu'na göre, 10. basamakta olan bir sigortalının ödeyeceği aylık toplam primi 275,54 TL'dir. İlgilinin ödeyeceği prim borcu da bu miktar üzerinden hesaplanacaktır. Geçici 17. maddeye göre 5510 sayılı Kanun'un 2. fıkrasındaki prime esas kazancın alt sınırından bile bildirim yapılsa 666,00 TL üzerinden borç hesaplanırken, Ek m. 19'a göre 10. basamaktaki bir kişi en son bulunduğu basamağın karşılığı olan 275,54 TL üzerinden prim borcunu ödeyecektir. İki farklı hükme göre yapılan hesaplamada (666,00 - 274,54=) 391.46 TL fark bulunmaktadır. Bu düzenleme ile ilgililer Ek m. 19'a göre daha az miktarda prim borcu ödeyeceklerdir. Dolayısıyla 2009/17 s. Genelge'deki bu düzenleme ile adeta örtülü bir prim affi getirilmiş bulunmaktadır.

Geçici 17. madde ile getirilen hükümlerden yararlanmak için 1479 ve 2926 sayılı Kanunlara tabi olup 30.4.2008 tarihi itibarıyla 5 yıl, yani 60 ay ve üzerinde prim borcunun bulunması gerekmektedir. Burada niçin 5 yıl ölçüsünün

alındığını anlamak güçtür. Bu düzenleme karşısında 30.4.2008 tarihinden önceye ait 60 ay değil de 55 ay prim borcu olan kişiler kapsam dışında kalmaktadırlar. Kanımızca, 30.4.2008 tarihinden önceki döneme ait tüm prim borçlarının geçici 17. madde kapsamına alınması daha adaletli ve eşitlik ilkesine daha uygun bir düzenleme olacaktır.

DİPNOTLAR

- 1 RG. 26.5.2008, 26887.
- 2 RG.16.6.2006, 26200.
- 3 RG. 19.8.2008, 26972.
- 4 1479 ve 2926 sayılı Kanunlar ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz.: Ali Güzel/Ali Rıza Okur/Nurşen Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 11. Bası, İstanbul 2008, s. 634-708, 709-719.
- 5 RG. 14.01.2009, 27110.
- 6 "Kendi adına ve hesabına çalışanların sigortalılıklarının durdurulmasına ilişkin hükümler

GEÇİCİ MADDE 17*- (17.4.2008 t. ve 5754 s. K. m. 73 ile eklenen madde) Kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlarla tarımda kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan, 1479 ve 2926 sayılı kanunlara göre tescilleri yapıldığı halde, bu maddenin yürürlük tarihi itibarıyla beş yılı aşan süreye ilişkin prim borcu bulunanların, bu sürelerle ilişkin prim borçlarını, prim borçlarının ödenmesine ilişkin Kurumca çıkarılacak genel tebliğin yayımı tarihini takip eden aybaşından itibaren 6 ay içerisinde ödememeleri halinde, prim ödemesi bulunan sigortalıların daha önce ödedikleri primlerin tam olarak karşılacağı ayın sonu itibarıyla, prim ödemesi bulunmayan sigortalıların ise tescil tarihi itibarıyla sigortalılığı durdurulur. Prim borcuna ilişkin süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilmez ve bu sürelerle ilişkin Kurum alacakları takip edilmeyerek, Kurum alacakları arasında yer verilmez.

Ancak, sigortalı ya da hak sahipleri daha sonra müracaatları tarihindeki 80 inci maddenin ikinci fıkrasına göre belirlenecek prime esas kazanç tutarı üzerinden hesaplanacak borç tutarının tamamını, borcun tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde ödedikleri takdirde, bu süreler sigortalılık süresi olarak değerlendirilir.

Sigortalılıkları önceki kanunlara göre durdurulanlar için de bu maddenin ikinci fıkrası hükmü uygulanır."

- 7 Murat, Gökteş/Murat Özdamar, 5 Yıldan Fazla Prim Borcu Bulunan 4-B'li Sigortalıların Hizmetlerinin Durdurulmasının Sosyal Güvenlik Hukukundaki Zorunluluk İlkesi Kapsamında Değerlendirilmesi, Sosyal Güvenlik Dünyası Dergisi, Şubat 2009, Sayı: 53, (baskıda).